

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
Ž E M Ė S G E L M I Ų
ĮSTATYMAS**

1995 m. liepos 5 d. Nr. I-1034
Vilnius

Nauja įstatymo redakcija:

Nr. [IX-243](#), 2001 04 10, Žin., 2001, Nr. 35-1164 (2001 04 25)

**PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato pagrindines Lietuvos Respublikos vykdomosios valdžios institucijų, valstybės ir savivaldybių įstaigų, juridinių ir fizinių asmenų bei šių asmenų grupių, veikiančių pagal jungtinės veiklos sutartis, teises ir pareigas tiriant, naudojant ir saugant Lietuvos Respublikos sausumos, vidaus vandenų, kontinentinio šelfo ir ekonominės zonos Baltijos jūroje žemės gelmes.

2. Šiuo įstatymu įgyvendinamas Europos Sąjungos teisės aktas, nurodytas Įstatymo priede.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, Žin., 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, Žin., 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

2 straipsnis. Žemės gelmių nuosavybė

Žemės gelmės sausumoje ir vidaus vandenyse yra išimtinė valstybės nuosavybė, o kontinentiniame šelfe ir ekonominėje zonoje Baltijos jūroje valstybei priklauso išimtinės teisės į žemės gelmes. Žemės gelmių geologinio tyrimo ir (arba) naudojimo pagrindas yra tyrimo ir (arba) naudojimosi teisė, kurią šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatyta tvarka juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, gali suteikti Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, Žin., 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, Žin., 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Duomenys apie žemės gelmes (geologiniai duomenys)** – tiriant ir (arba) naudojant žemės gelmes gauti visi duomenys apie žemės gelmių sudėtį, sandarą ir fizines savybes, tarp jų – gręžinių kernas, geofizinių tyrimų medžiaga, fosilijų, uolienu, mineralų rinkiniai, jų fizinių, mechaninių, radiologinių, cheminių ir kitų savybių tyrimai, taip pat jų apibendrinimo rezultatai.

2. **Hidraulinis uolienu ardymas** – gelmių išteklių (dažniausiai tradicinių angliavandenilių, išsklaidytųjų angliavandenilių ir žemės gelmių šiluminės energijos) tyrimo ir naudojimo būdas, kai, gręžinyje sukėlus didelį slėgį, uolienu storymėje atveriami plyšiai ir į juos įspaudžiamas vandens, smėlio ar dirbtinių kietų dalelių ir cheminių medžiagų mišinys, siekiant padidinti uolienu storymės laidumą ir produktyvumą.

3. **Kasybos pramonės atliekos** – žemės gelmių tyrimo ir naudojimo metu susidariusios atliekos, įskaitant medžiagas, kurios buvo naudojamos žemės gelmių tyrimo ir naudojimo metu.

4. **Kasybos sklypas** – žvalgybos metu ištirta žemės gelmių dalis, apimanti nustatyta tvarka patvirtintą naudingųjų iškasenų išteklių kiekį ir naudotojui suteikiamą telkinio (arba jo dalies) plotą.

5. **Laidojimas žemės gelmių ertmėse** – žemės gelmių išteklių tyrimo ir naudojimo ir kitos pramoninės veiklos metu susidariusių atliekų (toliau – kasybos pramonės atliekos ir kitos atliekos) talpinimas arba palikimas žemės gelmių ertmėse, nesudarant galimybės kontroliuoti jų būklę ir iškelti visą jų kiekį į žemės paviršių jas panaudoti ar perdirbti.

6. **Laikymas žemės gelmių ertmėse** – kasybos pramonės atliekų ir kitų atliekų talpinimo žemės gelmių ertmėse būdas, kad būtų galima kontroliuoti jų būklę, o prireikus visą jų kiekį iškelti į žemės paviršių jas panaudoti ar perdirbti.

7. **Naudingosios iškasenos** – žemės gelmėse esančios gamtinės medžiagos, kurias galima naudoti gamyboje ar kitoms reikmėms:

1) išsklaidytieji angliavandeniliai – angliavandeniliai, esantys mažai laidžiose, pirminėse nuosėdinėse uolienose ir nesusitelkę į tradicinius telkinius;

2) tradiciniai angliavandeniliai – angliavandeniliai, susitelkę gamtinėse kaupavietėse poringose, plyšiuotose uolienose (tradiciniuose telkiniuose);

3) metalų rūdos;

4) nemetalinės naudingosios iškasenos;

5) vertingieji mineralai.

8. **Požeminis vanduo** – žemės gelmėse natūraliai susikaupęs ar dirbtinai infiltruotas šių rūšių vanduo:

1) geriamasis gėlas – vanduo, kuris atitinka Lietuvos Respublikos geriamojo vandens standartą arba kuris tinka tokios rūšies vandeniui paruošti;

2) mineralinis – vanduo, turintis įvairesnių mineralinių medžiagų negu įprastas geriamasis gėlas vanduo ir (arba) pasižymintis tam tikru fiziologiniu poveikiu;

3) pramoninis – sūrymai ir mineralizuoti vandenys, iš kurių įmanoma ir ekonomiškai naudinga išgauti cheminius elementus ar jų junginius;

4) gamybinis – vanduo, nepriskirtas aukščiau išvardytoms rūšims ir tinkamas naudoti pramonėje, žemės ūkyje, gyvulininkystės, žuvininkystės ar kitoms reikmėms.

9. **Žemės gėlės** – žemės plutos (litosferos) dalis, pradedant podirvio uolienų paviršiumi sausumoje ir dugno nuosėdų paviršiumi vidaus vandenyse, kontinentiniame šelfe ir ekonominėje zonoje Baltijos jūroje.

10. **Žemės gelmių apsauga** – veiksmai ir priemonės, kurių tikslas – apsaugoti žemės gelmių vertingąsias savybes nuo fizinio, cheminio, biologinio ar kitokio neigiamo poveikio, atsirandančio dėl gamtinių procesų ar žmogaus veiklos, ir tų savybių visiškai ar dalinai atkūrimas, taip pat žemės gelmių išteklių racionalus naudojimas.

11. **Žemės gelmių ertmės** – natūralios ertmės uolienose ir jų sluoksniuose bei dirbtinės ertmės, susidariusios išgaunant naudingąsias iškasenas arba specialiai tam įrengtos.

12. **Žemės gelmių geologinis tyrimas** (toliau – **žemės gelmių tyrimas**) – geologinio kartografavimo, paieškos, žvalgybos ir kita veikla, kurios tikslas – gauti žinių apie žemės gelmių sandarą, savybes, fizikinius laukus, būklę, čia vykstančius procesus, išteklius, ūkinės veiklos įtaką žemės gelmėms. Darbai, atliekami ruošiant naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes (eksploatacinių gręžinių gręžimas, geofiziniai, inžineriniai geologiniai, geotechniniai tyrimai ir kiti) ir teikiantys žinių apie žemės gelmes, yra laikomi žemės gelmių tyrimais. Žemės gelmių tyrimų rūšys:

1) tiesioginis – tyrimas, kurio metu daromas tiesioginis fizinis poveikis žemės gelmėms (kasimas, gręžimas, sprogdinimas, virpesių ir fizikinių laukų generavimas, mėginių ėmimas, jų analitiniai tyrimai ir kiti);

2) nuotolinis – tyrimas, kurio metu, nedarant tiesioginio fizinio poveikio žemės gelmėms, nustatomos konkrečių žemės gelmių objektų fizinės savybės ar sudėtis (geofizinių laukų ir spinduliavimo matavimas prietaisais, aerofotogeologinis tyrimas ir kiti);

3) netiesioginis – pirminių duomenų apie žemės gelmes apibendrinimai ir kiti tyrimai, kurių metu nedaroma tiesioginio fizinio poveikio žemės gelmėms.

13. **Žemės gelmių ištekliai** – gamtos išteklių dalis, apimanti žemės gelmių sandaros ir sudėties elementus – kietus kūnus, skysčius, dujas ar energetinius laukus, kuriuos žmogus gali naudoti ir kurių kiekis ar kokybė dėl to keičiasi.

14. **Žemės gelmių išteklių ir ertmių naudojimas** (toliau – **žemės gelmių naudojimas**) – veikla, kurios tikslas – išgauti žemės gelmėse esančias naudingąsias iškasenas, požeminį vandenį, žemės gelmių šiluminę energiją, įrengti ir panaudoti žemės gelmių ertmes ir kitas žemės gelmių savybes. Žemės gelmių naudojimo rūšys yra:

1) žemės gelmių išteklių naudojimas (gavyba);

2) žemės gelmių ertmių naudojimas.

15. **Žemės gelmių išteklių telkinys** – nustatytose ribose esančios naudingosios iškasenos, požeminis vanduo ar žemės gelmių šiluminė energija, kurių kiekis ir kokybė yra ištirti ir kurių išgavimas vadovaujantis nustatytais aplinkos apsaugos reikalavimais yra ar gali būti ateityje ekonomiškai naudingas.

17. **Žemės gelmių monitoringas** – sistemingas žemės gelmių būklės ir kitimo stebėjimas, antropogeninio poveikio jai vertinimas bei prognozė.

18. **Žemės gelmių šiluminė energija** – šiluminė energija, natūraliai susikaupusi ar dirbtinai sukaupta žemės gelmėse, uolienose, vandenyje ar dujose.

19. **Žemės gelmių vertingosios savybės** – žemės gelmių sudėties, sandaros ir čia vykstančių procesų ypatybės, kurios yra natūralios ar antropogeninės ekosistemos elementai ir veikia žmogaus gyvenimo bei ūkinės veiklos sąlygas.

20. **Žemės sklypas** – teritorijos dalis, turinti nustatytas ribas ir pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį.

Straipsnio redakcija nuo 2014-01-01:

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Duomenys apie žemės gelmes (geologiniai duomenys)** – tiriant ir (arba) naudojant žemės gelmes gauti visi duomenys apie žemės gelmių sudėtį, sandarą ir fizines savybes, tarp jų – gręžinių kernas, geofizinių tyrimų medžiaga, fosilijų, uolienų, mineralų rinkiniai, jų fizinių, mechaninių, radiologinių, cheminių ir kitų savybių tyrimai, taip pat jų apibendrinimo rezultatai.

2. **Hidraulinis uolienų ardymas** – gelmių išteklių (dažniausiai tradicinių angliavandenilių, išsklaidytųjų angliavandenilių ir žemės gelmių šiluminės energijos) tyrimo ir naudojimo būdas, kai, gręžinyje sukėlus didelį slėgį, uolienų storymėje atveriami plyšiai ir į juos įspaudžiamas vandens, smėlio ar dirbtinių kietų dalelių ir cheminių medžiagų mišinys, siekiant padidinti uolienų storymės laidumą ir produktyvumą.

3. **Kasybos pramonės atliekos** – žemės gelmių tyrimo ir naudojimo metu susidariusios atliekos, įskaitant medžiagas, kurios buvo naudojamos žemės gelmių tyrimo ir naudojimo metu.

4. **Kasybos sklypas** – žvalgybos metu ištirta žemės gelmių dalis, apimanti nustatyta tvarka patvirtintą naudingųjų iškasenų išteklių kiekį ir naudotojui suteikiamą telkinio (arba jo dalies) plotą.

5. **Laidojimas žemės gelmių ertmėse** – žemės gelmių išteklių tyrimo ir naudojimo ir kitos pramoninės veiklos metu susidariusių atliekų (toliau – kasybos pramonės atliekos ir kitos atliekos) talpinimas arba palikimas žemės gelmių ertmėse, nesudarant galimybės kontroliuoti jų būklę ir iškelti visą jų kiekį į žemės paviršių jas panaudoti ar perdirbti.

6. **Laikymas žemės gelmių ertmėse** – kasybos pramonės atliekų ir kitų atliekų talpinimo žemės gelmių ertmėse būdas, kad būtų galima kontroliuoti jų būklę, o prireikus visą jų kiekį iškelti į žemės paviršių jas panaudoti ar perdirbti.

7. **Naudingosios iškasenos** – žemės gelmėse esančios gamtinės medžiagos, kurias galima naudoti gamyboje ar kitoms reikmėms:

1) išsklaidytieji angliavandeniliai – angliavandeniliai, esantys mažai laidžiose, pirminėse nuosėdinėse uolienose ir nesusitelkę į tradicinius telkinius;

2) tradiciniai angliavandeniliai – angliavandeniliai, susitelkę gamtinėse kaupavietėse poringose, plyšiuotose uolienose (tradiciniuose telkiniuose);

3) metalų rūdos;

4) nemetalinės naudingosios iškasenos;

5) vertingieji mineralai.

8. **Požeminis vanduo** – žemės gelmėse natūraliai susikaupęs ar dirbtinai infiltruotas šių rūšių vanduo:

1) geriamasis gėlas – vanduo, kuris atitinka Lietuvos Respublikos geriamojo vandens standartą arba kuris tinka tokios rūšies vandeniui paruošti;

2) mineralinis – vanduo, turintis įvairesnių mineralinių medžiagų negu įprastas geriamasis gėlas vanduo ir (arba) pasižymintis tam tikru fiziologiniu poveikiu;

3) pramoninis – sūrymai ir mineralizuoti vandenys, iš kurių įmanoma ir ekonomiškai naudinga išgauti cheminius elementus ar jų junginius;

4) gamybinis – vanduo, nepriskirtas aukščiau išvardytoms rūšims ir tinkamas naudoti pramonėje, žemės ūkyje, gyvulininkystės, žuvininkystės ar kitoms reikmėms.

9. **Žemės gelmės** – žemės plutos (litosferos) dalis, pradedant podirvio uolienų paviršiumi sausumoje ir dugno nuosėdų paviršiumi vidaus vandenyse, kontinentiniame šelfe ir ekonominėje zonoje Baltijos jūroje.

10. **Žemės gelmių apsauga** – veiksmai ir priemonės, kurių tikslas – apsaugoti žemės gelmių vertingąsias savybes nuo fizinio, cheminio, biologinio ar kitokio neigiamo poveikio, atsirandančio dėl gamtinių procesų ar žmogaus veiklos, ir tų savybių visiškai ar dalinis atkūrimas, taip pat žemės gelmių išteklių racionalus naudojimas.

11. **Žemės gelmių ertmės** – natūralios ertmės uolienose ir jų sluoksniuose bei dirbtinės ertmės, susidariusios išgaunant naudingąsias iškasenas arba specialiai tam įrengtos.

12. **Žemės gelmių geologinis tyrimas** (toliau – **žemės gelmių tyrimas**) – geologinio kartografavimo, paieškos, žvalgybos ir kita veikla, kurios tikslas – gauti žinių apie žemės gelmių sandarą, savybes, fizikinius laukus, būklę, čia vykstančius procesus, išteklius, ūkinės veiklos įtaką žemės gelmėms. Darbai, atliekami ruošiant naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes (eksploatacinių gręžinių gręžimas, geofiziniai, inžineriniai geologiniai, geotechniniai tyrimai ir kiti) ir teikiantys žinių apie žemės gelmes, yra laikomi žemės gelmių tyrimais. Žemės gelmių tyrimų rūšys:

1) tiesioginis – tyrimas, kurio metu daromas tiesioginis fizinis poveikis žemės gelmėms (kasimas, gręžimas, sprogdinimas, virpesių ir fizikinių laukų generavimas, mėginių ėmimas, jų analitiniai tyrimai ir kiti);

2) nuotolinis – tyrimas, kurio metu, nedarant tiesioginio fizinio poveikio žemės gelmėms, nustatomos konkrečių žemės gelmių objektų fizinės savybės ar sudėtis (geofizinių laukų ir spinduliavimo matavimas prietaisais, aerofotogeologinis tyrimas ir kiti);

3) netiesioginis – pirminių duomenų apie žemės gelmes apibendrinimai ir kiti tyrimai, kurių metu nedaroma tiesioginio fizinio poveikio žemės gelmėms.

13. **Žemės gelmių ištekliai** – gamtos išteklių dalis, apimanti žemės gelmių sandaros ir sudėties elementus – kietus kūnus, skysčius, dujas ar energetinius laukus, kuriuos žmogus gali naudoti ir kurių kiekis ar kokybė dėl to keičiasi.

14. **Žemės gelmių išteklių ir ertmių naudojimas** (toliau – **žemės gelmių naudojimas**) – veikla, kurios tikslas – išgauti žemės gelmėse esančias naudingąsias iškasenas, požeminį vandenį, žemės gelmių šiluminę energiją, įrengti ir panaudoti žemės gelmių ertmes ir kitas žemės gelmių savybes. Žemės gelmių naudojimo rūšys yra:

1) žemės gelmių išteklių naudojimas (gavyba);

2) žemės gelmių ertmių naudojimas.

15. **Žemės gelmių išteklių telkinys** – nustatytose ribose esančios naudingosios iškasenos, požeminis vanduo ar žemės gelmių šiluminė energija, kurių kiekis ir kokybė yra ištirti ir kurių išgavimas vadovaujantis nustatytais aplinkos apsaugos reikalavimais yra ar gali būti ateityje ekonomiškai naudingas.

16. **Žemės gelmių monitoringas** – sistemingas žemės gelmių būklės ir kitimo stebėjimas, antropogeninio poveikio jai vertinimas bei prognozė.

17. **Žemės gelmių šiluminė energija** – šiluminė energija, natūraliai susikaupusi ar dirbtinai sukaupta žemės gelmėse, uolienose, vandenyje ar dujose.

18. **Žemės gelmių vertingosios savybės** – žemės gelmių sudėties, sandaros ir čia vykstančių procesų ypatybės, kurios yra natūralios ar antropogeninės ekosistemos elementai ir veikia žmogaus gyvenimo bei ūkinės veiklos sąlygas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

Nr. [XII-410](#), 2013-06-27, *Žin.*, 2013, Nr. 76-3827 (2013-07-16)

ANTRASIS SKIRSNIS

ŽEMĖS GELMIŲ NAUDOJIMO IR APSAUGOS VALSTYBINIS VALDYMAS

4 straipsnis. Valstybės institucijų ir įstaigų kompetencija

1. Aplinkos ministerija įgyvendina valstybės politiką žemės gelmių apsaugos ir išteklių naudojimo srityje, rengia ir tvirtina žemės gelmių apsaugos, tyrimo ir naudojimo ilgalaikes ir tikslines valstybės programas, organizuoja ir kontroliuoja jų įgyvendinimą, nustato žemės gelmių išteklių tyrimo,

naudojimo, apsaugos ir kontrolės tvarką ir ją įgyvendina, nustato žemės gelmių išteklių tyrimo, naudojimo limitus ir sąlygas, reglamentuoja ir kontroliuoja žemės gelmių išteklių apskaitą.

2. Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – Lietuvos geologijos tarnyba) organizuoja ir atlieka valstybinius žemės gelmių tyrimus, nustato žemės gelmių naudojimo ir apsaugos sąlygas, kontroliuoja tiesioginius ir nuotolinius žemės gelmių tyrimus, kuria, saugo ir valdo valstybinę geologinę informacijos sistemą, atlieka kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

5 straipsnis. Kitų viešojo administravimo institucijų kompetencija

1. Sveikatos apsaugos ministerija ir Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos derina žemės gelmių tyrimą ir naudojimą.

2. Savivaldybių institucijos pagal savo kompetenciją, nustatytą įstatymų ir kitų teisės aktų, derina dokumentus, reglamentuojančius žemės gelmių tyrimą, naudojimą ir apsaugą.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XI-972](#), 2010-06-30, *Žin.*, 2010, Nr. 86-4526 (2010-07-20)

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

TREČIASIS SKIRSNIS ŽEMĖS GELMIŲ TYRIMAS

6 straipsnis. Leidimas tirti žemės gelmes

Tiesioginius ir nuotolinius žemės gelmių tyrimus gali atlikti juridiniai ir fiziniai asmenys ir šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, turintys teisę užsiimti šia veikla ir gavę leidimą atlikti konkretų (konkrečius) atitinkamos rūšies (atitinkamų rūšių) tyrimą (tyrimus) arba sudarę sutartį šiems tyrimams atlikti su leidimą atlikti tiesioginius ir nuotolinius žemės gelmių tyrimus turinčiais juridiniais ir fiziniais asmenimis ir šių asmenų grupėmis, veikiančiomis pagal jungtinės veiklos sutartis. Leidimą atlikti šiuos tyrimus Vyriausybės nustatyta tvarka išduoda Lietuvos geologijos tarnyba, išskyrus šio įstatymo 12 straipsnio 5 dalyje numatytus atvejus, kai leidime naudoti tradicinius ir (arba) išsklaidytuosius angliavandenilius, kurį išduoda Vyriausybė, yra numatyti ir šių žemės gelmių išteklių tyrimai.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, *Žin.*, 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

6¹ straipsnis. Teisė užsiimti žemės gelmių tyrimais

1. Tiesioginius ir nuotolinius žemės gelmių tyrimus gali atlikti juridiniai ir fiziniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, turintys atitinkamą kvalifikaciją užsiimti atskirų rūšių tyrimais.

2. Teisę užsiimti atskirų rūšių tiesioginiais ir nuotoliniais žemės gelmių tyrimais juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, Vyriausybės nustatyta tvarka suteikia Lietuvos geologijos tarnyba.

3. Apie teisės užsiimti tiesioginiais ir nuotoliniais žemės gelmių tyrimais suteikimą arba atėmimą skelbiama Lietuvos geologijos tarnybos interneto svetainėje.

Įstatymas papildytas straipsniu:

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

7 straipsnis. Žemės gelmių tyrimų registravimas

1. Visų rūšių žemės gelmių tyrimai turi būti registruojami Lietuvos geologijos tarnyboje jos nustatyta tvarka, išskyrus netiesioginius tyrimus, atliekamus ne valstybės lėšomis.

2. Registruojamų žemės gelmių tyrimų vieta arba plotas turi būti suderinti su žemės savininkais ir naudotojais įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Prieš pradėdamas tiesioginį žemės gelmių tyrimą, leidimo turėtojas apie tai turi pranešti vietos savivaldybės vykdomajai institucijai, kurios teritorijoje numatomi tyrimai.

8 straipsnis. Žemės gelmių tyrimo sąlygos

1. Juridiniai ir fiziniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, turintys leidimą tirti žemės gelmes, tyrimą atlieka pagal darbų projektą (arba techninę užduotį), laikydamiesi darbų kokybės, aplinkos apsaugos, darbų saugos ir kitų reikalavimų. Žemės gelmių tyrimo metu žemės gelmių ištekliai naudojami tik tais atvejais, kiekiais ir būdais, kurie numatyti darbų projekte.

2. Vyriausybės įgaliota institucija gali nurodyti juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, turintiems leidimą tirti žemės gelmes, atlikti su tyrimu susijusius papildomus darbus, kurių išlaidos bus apmokėtos iš lėšų, skirtų valstybinių žemės gelmių tyrimų programai vykdyti.

3. Valstybės lėšomis išgręžti gręžiniai, baigus žemės gelmių tyrimo darbus, gali būti perduodami juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

4. Naudingųjų iškasenų ir požeminio geriamojo gėlo (išskyrus pavienių gręžtinių šulinių) bei mineralinio vandens ištekliai, neatsižvelgiant į tai, kieno lėšomis jie tiriami, klasifikuojami pagal Vyriausybės įgaliotos institucijos patvirtintą išteklių klasifikaciją. Išžvalgytus išteklius aprobuoja Lietuvos geologijos tarnyba jos nustatyta tvarka.

5. Jeigu žemės gelmių tyrimui numatoma naudoti radioaktyvias, toksiškas ar pavojingas žmonių sveikatai ar aplinkai medžiagas, asmenys, turintys Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos išduotą leidimą tirti žemės gelmes, privalo kompetentingai institucijai pateikti išsamų tyrimui naudojamų radioaktyviųjų, toksiškų ar pavojingų žmonių sveikatai ar aplinkai medžiagų sąrašą, jų kiekį procentais ir numatomus naudojimo būdus ir kompetentingoms institucijoms sudaryti sąlygas kontroliuoti šių medžiagų naudojimą Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

6. Asmenys, turintys Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos išduotą leidimą tirti išsklaidytuosius angliavandenilius, privalo Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis informuoti kompetentingas institucijas apie kiekvieną radioaktyviųjų, toksiškų ar pavojingų žmonių sveikatai ar aplinkai medžiagų, skirtų išsklaidytiesiems angliavandeniliams tirti, panaudojimo atvejį, jų tikslią sudėtį procentais ir kiekį.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, *Žin.*, 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

9 straipsnis. Leidimo tirti žemės gelmes galiojimo sustabdymas ir panaikinimas

Leidimo tirti žemės gelmes galiojimą gali sustabdyti arba panaikinti Vyriausybė ar jos įgaliota institucija savo nuožiūra arba žemės gelmių tyrimus kontroliuojančios institucijos rašytiniu reikalavimu, jeigu šie darbai buvo atliekami:

- 1) nesilaikant darbų projekto arba techninės užduoties;
- 2) pažeidžiant aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus;
- 3) pažeidžiant kitus šio įstatymo ar kitų teisės aktų nustatytus reikalavimus.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

10 straipsnis. Valstybiniai žemės gelmių tyrimai

Lietuvos geologijos tarnyba pagal Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintas programas valstybės lėšomis atlieka geologinį kartografavimą, valstybinį žemės gelmių monitoringą, žemės gelmių išteklių prognozavimą ir kitus žemės gelmių tyrimus, teikiančius duomenis apie žemės gelmes, kurie būtini aplinkos apsaugai, ūkinei veiklai bei kitoms visuomenės reikmėms ar kurie būtini pagal Lietuvos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus.

KETVIRTASIS SKIRSNIS ŽEMĖS GELMIŲ IŠTEKLIŲ IR ERTMIŲ NAUDOJIMAS

11 straipsnis. Žemės gelmių išteklių ir ertmių naudojimo tvarka

1. Žemės gelmių ištekliai ir ertmės gali būti naudojami tik įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

2. Draudžiama naudoti žemės gelmių ertmes radioaktyviosioms ir toksiškoms medžiagoms laidoti, taip pat draudžiama tokias medžiagas palikti žemės gelmių ertmėse, atliekant žemės gelmių tyrimus ir (arba) naudojant žemės gelmių išteklius, išskyrus šio straipsnio 4 dalyje numatytus atvejus. Radioaktyviasias ir toksiškas medžiagas galima laikyti tik dirbtinėse, tam tikslui įrengtose saugyklose, užtikrinant jų izoliaciją (atskyrimą) nuo aplinkos ir antrinio panaudojimo arba perdirbimo galimybę.

3. Draudžiama naudoti natūralias žemės gelmių ertmes kasybos pramonės atliekoms ir kitoms atliekoms laidoti ir laikyti, išskyrus anglies dioksidą.

4. Kasybos pramonės atliekos, susidariusios hidraulinio ardymo metu, gali būti Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka paliekamos dirbtinėse žemės gelmių ertmėse, susidariusiose žemės gelmių išteklių naudojimo (gavybos) metu.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

12 straipsnis. Teisė naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes

1. Lietuvos Respublikos žemės gelmių išteklius ir ertmes, išskyrus tradicinius ir išsklaidytuosius angliavandenilius, geriamąjį gėlą ir gamybinį požeminį vandenį bei šiluminę energiją, gali naudoti juridiniai asmenys ir šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, gavę Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos išduotą leidimą ir sudarę su Vyriausybės įgaliota institucija išteklių ar ertmių naudojimo sutartį.

2. Tradicinius ir išsklaidytuosius angliavandenilius gali naudoti juridiniai ir fiziniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, gavę Vyriausybės išduotą leidimą ir sudarę su Vyriausybės įgaliota institucija išteklių ar ertmių naudojimo sutartį.

3. Leidimas naudoti geriamąjį gėlą ir gamybinį požeminį vandenį bei šiluminę energiją juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, išduodamas šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.

4. Leidimas naudoti žemės gelmių išteklius bei ertmes suteikia teisę leidime nustatytą laikotarpį išteklių ar ertmių naudojimo sutartyje nurodytame plote arba suteiktame kasybos sklype ir nustatytomis sąlygomis naudoti nurodytų rūšių žemės gelmių išteklius ar ertmes.

5. Leidime naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes gali būti numatyti ir žemės gelmių išteklių ar ertmių tyrimai (paieška ir žvalgyba), nurodytas šių tyrimų plotas, laikas ir naudojimo sutartyje nustatytos jų sąlygos. Šiuo atveju leidimas suteikia teisę šiame skirsnyje nustatytomis sąlygomis naudoti ir naujus ar papildomai ištirtus išteklius. Tyrimo darbus (paieška, žvalgyba) pagal leidimą naudoti žemės gelmių išteklius ar ertmes gali atlikti tik asmenys, turintys leidimą tirti žemės gelmes.

6. Leidimai naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes, išvardyti šio įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje, išduodami konkurso būdu, išskyrus šioje dalyje nurodytus atvejus. Leidimas įrengti ir naudoti dirbtines žemės gelmių ertmes radioaktyviosioms ir toksiškoms medžiagoms laikyti be konkurso gali būti išduotas tik įmonei, Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka gavusiai leidimą eksploatuoti radioaktyviųjų atliekų saugyklas ir atliekynus. Visi pakartotiniai leidimai naudoti žemės gelmių išteklius tame pačiame kasybos sklype išduodami be konkurso. Leidimas naudoti tradicinių angliavandenilių išteklius gali būti suteiktas be konkurso Vyriausybės nustatyta tvarka greta esančio ploto leidimą turėtoji, kurio prašymas pagrįstas geologinėmis ar su tradicinių angliavandenilių išteklių gavyba susijusiomis priežastimis. Šiuo atveju visų greta esančių plotų leidimų turėtojai gali nustatyta tvarka ir terminais taip pat pateikti paraiškas šiam leidimui gauti.

7. Tame pačiame plote ir tuo pačiu metu pagal kitą leidimą gali būti tiriami bei naudojami ir kitų rūšių žemės gelmių ištekliai bei ertmės, jei tai netrukdo anksčiau gavusių leidimą asmenų veiklai.

8. Žemės savininkas ar naudotojas nuosavybės teise priklausančiame, suteiktame naudoti ar nuomojamame žemės sklype savo ūkio reikmėms (ne pardavimui) turi teisę be šio straipsnio 1 dalyje nurodyto leidimo naudoti žemės gelmių išteklius kitų įstatymų bei teisės aktų nustatyta tvarka.

9. Žemės gelmių tyrimo ir naudojimo metu susidariusios kasybos pramonės atliekos ir kitos atliekos, taip pat gamtinės kilmės radioaktyviosios atliekos, sukauptos žemės paviršiuje, turi būti sutvarkytos laikantis teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, *Žin.*, 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

13 straipsnis. Leidimų naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes išdavimas

1. Vyriausybė arba jos įgaliota institucija išduoda leidimus:
 - 1) naudoti tradicinių angliavandenilių, išsklaidytųjų angliavandenilių, metalų, vertingųjų mineralų, monomineralinio kvarcinio smėlio išteklius;
 - 2) naudoti natūralias žemės gelmių ertmes pramoninėms atliekoms laidoti (išskyrus radioaktyvias ir toksiškas medžiagas);
 - 3) įrengti ir naudoti dirbtines saugyklas radioaktyviosioms ir toksiškoms medžiagoms laikyti;
 - 4) naudoti natūralias žemės gelmių ertmes naftai, dujoms ar kitoms medžiagoms laikyti;
 - 5) naudoti dirbtines žemės gelmių ertmes kasybos pramonės atliekoms ir kitoms atliekoms laidoti ar laikyti. Šio įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje numatyta veikla gali būti vykdoma neturint šiame punkte numatyto leidimo.
2. Leidimus naudoti geriamąjį gėlą ir gamybinį požeminį vandenį bei žemės gelmių šiluminę energiją juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, išduoda Aplinkos ministerija jos nustatyta tvarka.
3. Lietuvos geologijos tarnyba Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka išduoda leidimus naudoti žemės gelmių išteklius, nenurodytus šio straipsnio 1 ir 2 dalyse.
4. Sprendimą dėl leidimo naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes, jei žemės gelmių išteklių ar ertmių naudojimas gali turėti įtakos kitos valstybės žemės gelmių būklei, priima Lietuvos Respublikos Vyriausybė.
5. Leidimai naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes turi būti registruojami nustatyta tvarka juos išduodančioje institucijoje.
6. Apie leidimo naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes išdavimą ar jo panaikinimą leidimus išduodanti institucija skelbia savo interneto svetainėje.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, Žin., 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, Žin., 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

14 straipsnis. Žemės gelmių išteklių arba ertmių naudojimo projektas

1. Naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes, išskyrus požeminį geriamąjį gėlą ir gamybinį vandenį, šiluminę energiją ir šio įstatymo 12 straipsnio 8 dalyje numatytus atvejus, galima tik pagal žemės gelmių išteklių arba ertmių naudojimo projektą (toliau – naudojimo projektas). Šis projektas turi būti suderintas su savivaldybės vykdomąja institucija, Sveikatos apsaugos ministerija, Nacionaline žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, Valstybine darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir patvirtintas Aplinkos ministerijos arba jos įgaliotos institucijos.
2. Gręžinių geriamajam gėlui ir gamybiniam požeminiam vandeniui tiekti ir vandens šiluminei energijai vartoti įrengimo ir likvidavimo tvarką nustato Aplinkos ministerija.
3. Naudojimo projekte turi būti numatyta:
 - 1) žemės gelmių išteklių ir ertmių naudojimo būdas ir priemonės;
 - 2) žemės rekultivavimo ir būtinos kitų aplinkos elementų atkūrimo priemonės;
 - 3) išteklių naudojimo metu pažeistos žemės rekultivavimo ir žemės gelmių išteklių, likusių telkinyje, apsaugos nuo išsekimo ir kokybės blogėjimo priemonės, kai laikinai ar visiškai nutraukiamas jų naudojimas;
 - 4) išteklių naudojimo plote esančių požeminio vandens telkinių apsaugos nuo galimų neigiamų naudojimo padarinių priemonės;
 - 5) išteklių naudojimo metu susidarančių kasybos pramonės atliekų ir kitų atliekų, taip pat gamtinės kilmės radioaktyviųjų atliekų tvarkymo būdai ir priemonės.

Straipsnio redakcija nuo 2014-01-01:

14 straipsnis. Žemės gelmių naudojimo planas

1. Naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes, išskyrus požeminį geriamąjį gėlą ir gamybinį vandenį, šiluminę energiją ir šio įstatymo 12 straipsnio 8 dalyje numatytus atvejus, galima tik pagal žemės gelmių naudojimo planą (toliau – naudojimo planas).
2. Naudojimo planų organizavimo, rengimo, derinimo, tikrinimo, tvirtinimo ir registravimo tvarką nustato Aplinkos ministerijos patvirtintos Žemės gelmių naudojimo planų rengimo taisyklės.

Naudojimo planą tvirtina Lietuvos geologijos tarnyba, naudojimo plano organizatorius – juridiniai ir fiziniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, turintys leidimą naudoti planuojamo telkinio išteklius ir teisę naudoti ar valdyti žemės sklypą.

3. Naudojimo planas yra vietovės lygmens specialusis teritorijų planavimo dokumentas.

4. Naudojimo plane turi būti numatyta:

1) žemės gelmių išteklių ir ertmių naudojimo būdas ir priemonės;

2) žemės rekultivavimo ir būtinos kitų aplinkos elementų atkūrimo priemonės;

3) išteklių naudojimo metu pažeistos žemės rekultivavimo ir žemės gelmių išteklių, likusių telkinyje, apsaugos nuo išsekimo ir kokybės blogėjimo priemonės, kai laikinai ar visiškai nutraukiamas jų naudojimas;

4) išteklių naudojimo plote esančių požeminio vandens telkinių apsaugos nuo galimų neigiamų naudojimo padarinių priemonės;

5) išteklių naudojimo metu susidarančių kasybos pramonės atliekų ir kitų atliekų, taip pat gamtinės kilmės radioaktyviųjų atliekų tvarkymo būdai ir priemonės;

6) žemės sklypo ribos, plotas, pagrindinė žemės naudojimo paskirtis, galimas žemės naudojimo būdas, eksploatuojant žemės gelmių išteklius ir po žemės rekultivavimo.

5. Gręžinių geriamajam gėlam ir gamybiniam požeminiam vandeniui tiekti ir vandens šiluminei energijai vartoti įrengimo ir likvidavimo tvarką nustato Aplinkos ministerija.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, *Žin.*, 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

Nr. [XI-972](#), 2010-06-30, *Žin.*, 2010, Nr. 86-4526 (2010-07-20)

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

Nr. [XII-410](#), 2013-06-27, *Žin.*, 2013, Nr. 76-3827 (2013-07-16)

15 straipsnis. Žemės gelmių išteklių ir ertmių naudojimo sąlygos

1. Žemės gelmių išteklius ir ertmes galima naudoti tik nustatyta tvarka juos ištyrus, aprobavus ir įvertinus jų gavybos poveikį aplinkai.

2. Žemės gelmių ištekliai turi būti naudojami racionaliai ir kompleksiškai, apsaugant nenaudojamus žemės gelmių išteklius, esančius tame pačiame telkinyje arba jo įtakos zonoje.

3. Žemės gelmių išteklių išgavimo kiekiai, kuriuos gali nustatyti Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos, turi būti numatyti išteklių ar ertmių naudojimo sutartyje.

4. Naudojant žemės gelmių išteklius, būtina stebėti jų būklę, prognozuoti kiekio ir kokybės kaitą, tvarkyti išgaunamų ir liekančių telkinyje išteklių apskaitą, ūkio subjektams vykdyti žemės gelmių monitoringą, jeigu tai yra numatyta išteklių ar ertmių naudojimo sutartyje, ir nustatyta tvarka teikti duomenis Žemės gelmių registrui.

5. Žemės gelmių naudotojas, aptikęs mokslui ir kultūrai reikšmingus geologinius, archeologinius ir kitus objektus, apie tai turi pranešti leidimą išdavusiai institucijai ir įstatymų nustatyta tvarka kitoms valstybės ir savivaldybių įstaigoms bei sustabdyti atliekamus tam tikrame sklype darbus, jeigu jų tęsimas minėtiems objektams gali pakenkti.

6. Jeigu žemės gelmių išteklių naudojimui numatoma naudoti radioaktyvias, toksiškas ar pavojingas žmonių sveikatai ar aplinkai medžiagas, asmenys, turintys leidimą naudoti žemės gelmių išteklius, privalo kompetentingai institucijai pateikti išsamų naudojamų radioaktyviųjų, toksiškų ar pavojingų žmonių sveikatai ar aplinkai medžiagų sąrašą, jų sudėtį procentais, kiekį ir numatomus naudojimo būdus ir kompetentingoms institucijoms sudaryti sąlygas kontroliuoti šių medžiagų naudojimą Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

7. Laidodami kasybos pramonės atliekas ir kitas atliekas žemės gelmėse, asmenys, turintys leidimą šiai veiklai, privalo Vyriausybės įgaliotoms institucijoms pateikti išsamų kasybos pramonės atliekų ir kitų atliekų sąrašą ir jų kiekį. Šių atliekų tvarkymo kontrolė atliekama Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

8. Asmenys, turintys leidimą naudoti išsklaidytuosius angliavandenilius, privalo Vyriausybės nustatyta tvarka ir sąlygomis informuoti kompetentingas institucijas apie kiekvieną hidraulinio ardymo atvejį ir tikslią jo metu panaudotų medžiagų sudėtį procentais ir jų kiekį.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, *Žin.*, 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

16 straipsnis. Žemės sklypo įsigijimas

Žemės sklypas, reikalingas žemės gelmių ištekliams ar ertmėms naudoti, perkamas, paimamas visuomenės poreikiams ar išnuomojamas Žemės įstatymo, Žemės nuomos įstatymo, kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Straipsnio redakcija nuo 2014-01-01:

16 straipsnis. Žemės sklypo įsigijimas

Žemės sklypas, reikalingas žemės gelmių ištekliams ar ertmėms naudoti, perkamas, paimamas visuomenės poreikiams ar išnuomojamas Civilinio kodekso, Žemės įstatymo, kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-410](#), 2013-06-27, *Žin.*, 2013, Nr. 76-3827 (2013-07-16)

17 straipsnis. Leidimo naudoti žemės gelmių išteklius ar ertmės galiojimo pabaiga

Leidimas naudoti žemės gelmių išteklius ar ertmės nustoja galiojės, kai:

- 1) baigiasi numatytas leidimo galiojimo terminas;
- 2) išsenka ištekliai, kuriuos naudoti buvo gautas leidimas;
- 3) įmonė yra likviduota arba reorganizuota;
- 4) leidimo galiojimas panaikinamas 18 straipsnyje numatytais atvejais.

18 straipsnis. Leidimo naudoti žemės gelmių išteklius ar ertmės galiojimo sustabdymas arba panaikinimas

1. Leidimas naudoti žemės gelmių išteklius ar ertmės panaikinamas, jeigu:

- 1) išteklių ar ertmių naudojimo sutartį sudarančios šalys nesutaria dėl sutarties sąlygų;
- 2) naudojimo projekte numatyti žemės gelmių išteklių naudojimo būdas ir priemonės neatitinka

teisės aktuose nustatytų reikalavimų;

Punkto redakcija nuo 2014-01-01:

2) naudojimo plane numatyti žemės gelmių išteklių naudojimo būdas ir priemonės neatitinka teisės aktuose nustatytų reikalavimų;

3) žemės gelmių išteklių naudotojas nesutvarko kasybos pramonės atliekų ir kitų atliekų, taip pat gamtinės kilmės radioaktyviųjų atliekų teisės aktuose nustatyta tvarka.

2. Leidimas naudoti žemės gelmių išteklius ar ertmės gali būti sustabdytas arba panaikintas, jei naudotojas:

1) pažeidžia išteklių ar ertmių naudojimo sutarties sąlygas ar naudojimo projekte numatytus reikalavimus arba darbų atlikimo terminus ir kontroliuojančios institucijos nurodytu laiku nepašalina pažeidimų;

Punkto redakcija nuo 2014-01-01:

1) pažeidžia išteklių ar ertmių naudojimo sutarties sąlygas ar naudojimo plane numatytus reikalavimus arba darbų atlikimo terminus ir kontroliuojančios institucijos nurodytu laiku nepašalina pažeidimų;

2) pažeidžia aplinkos apsaugos ir darbų saugos reikalavimus;

3) pažeidžia kitus šio įstatymo reikalavimus;

4) pateikia paraišką dėl leidimo galiojimo panaikinimo;

5) netenka teisės naudotis žeme;

6) veikia kaip asmenų grupė ir pasibaigia sudaryta jungtinės veiklos sutartis.

3. Leidimas naudoti žemės gelmių išteklius ar ertmės gali būti panaikintas paimant žemę visuomenės poreikiams įstatymų nustatyta tvarka.

4. Leidimą Vyriausybės nustatyta tvarka sustabdo arba panaikina jį išdavusi institucija.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, *Žin.*, 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

Nr. [XII-410](#), 2013-06-27, *Žin.*, 2013, Nr. 76-3827 (2013-07-16)

PENKTASIS SKIRSNIS ŽEMĖS GELMIŲ APSAUGA

19 straipsnis. Žemės gelmių apsaugos priemonės

1. Siekiant užtikrinti racionalų žemės gelmių ir jų išteklių naudojimą, Aplinkos apsaugos, Vandens, šio ir kitų įstatymų nustatyta tvarka žemės gelmių apsaugos priemonės yra įgyvendinamos:

- 1) atliekant teritorijų planavimą;
 - 2) atliekant ūkinės veiklos poveikio aplinkai ir ekstremaliųjų įvykių padarinių žemės gelmių būklei vertinimą;
 - 3) sistemiškai tiriant ir stebint žemės gelmių būklę;
 - 4) steigiant saugomas teritorijas.
2. Veikla, susijusi su išsklaidytųjų angliavandenilių tyrimu ir naudojimu, turi būti vykdoma nepažeidžiant požeminio ir paviršinio vandens telkinių apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų.

3. Išsklaidytųjų angliavandenilių tyrimas ir (arba) naudojimas turi būti vykdomi pagal angliavandenilių išteklių paieškos, žvalgybos ir naudojimo (gavybos) gręžinių projektą, parengtą vadovaujantis Angliavandenilių išteklių paieškos, žvalgybos ir naudojimo (gavybos) Lietuvos Respublikoje taisyklėse nustatyta tvarka. Angliavandenilių išteklių paieškos, žvalgybos ir naudojimo (gavybos) Lietuvos Respublikoje taisyklės tvirtina aplinkos ministras, suderinęs su sveikatos apsaugos ministru.

4. Asmenys, atliekantys išsklaidytųjų angliavandenilių tyrimą ir (arba) naudojimą, privalo užtikrinti, kad medžiagos, naudojamos išsklaidytųjų angliavandenilių tyrimui ir (arba) naudojimui, nepatektų į požeminio ir (arba) paviršinio vandens telkinius, aplinką ir jų neužterštų. Išsklaidytųjų angliavandenilių tyrimą ir (arba) naudojimą atliekantys asmenys privalo užtikrinti, kad kasybos pramonės atliekos ir kitos atliekos, taip pat gamtinės kilmės radioaktyviosios atliekos, susidariusios išsklaidytųjų angliavandenilių tyrimo ir (arba) naudojimo metu, būtų sutvarkytos teisės aktuose nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

20 straipsnis. Teritorijų planavimas

1. Teritorijos turi būti planuojamos įvertinus teritorijų žemės gelmių sandarą ir jų išteklius, numatant ūkinės veiklos poveikį žemės gelmių būklei, jų ištekliams ir vertingosioms savybėms.

2. Visų lygių ir rūšių teritorijų planavimo sprendiniai ir jų poveikio aplinkai pasekmės, susijusios su žemės gelmių ir jų išteklių naudojimu bei apsauga, rengiami, vertinami ir vykdomi Teritorijų planavimo, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Dalies redakcija nuo 2014-01-01:

2. Visų lygių ir rūšių teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai pasekmės, susijusios su žemės gelmių ir jų išteklių naudojimu bei apsauga, rengiami, vertinami ir vykdomi Teritorijų planavimo, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

3. Nenaudojami žemės gelmių ištekliai turi būti apsaugoti nuo veiksmų, bloginančių jų kokybę, gavybos sąlygas, nuo teritorijos užstatymo ar kitų veiksmų, trukdančių žemės išteklius naudoti ateityje.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-410](#), 2013-06-27, *Žin.*, 2013, Nr. 76-3827 (2013-07-16)

21 straipsnis. Žemės gelmių monitoringas

1. Žemės gelmių būklė turi būti sistemingai stebima visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, intensyvių geologinių procesų ir jų keliamų pavojų zonose, didesnės antropogeninės apkrovos plotuose ir atskiruose ūkinės veiklos objektuose.

2. Žemės gelmių monitoringą, kaip bendro valstybinio aplinkos monitoringo dalį, visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje koordinuoja, vykdo ir gautus duomenis kaupia Vyriausybės įgaliota institucija įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

3. Draudžiama naikinti ir gadinti gręžinius, geodezinius ženklus ir kitus įrenginius, skirtus žemės gelmėms tirti, ir trukdyti juos naudoti tyrimams, taip pat gadinti telkinių ir jų apsaugos zonų žymėjimo reperius ir markšeiderinius ženklus.

4. Valstybės įgaliotos institucijos privalo stebėti aplinkos būklę ir vykdyti kompleksinį (hidrogeologinį, seisminį, geocheminį, oro ir kitų rūšių) monitoringą visame išsklaidytųjų angliavandenių tyrimo ir (arba) naudojimo plote. Kompleksinis monitoringas vykdomas Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka ir sąlygomis. Asmenys, turintys leidimą tirti ir (arba) naudoti išsklaidytuosius angliavandenilius, turi sudaryti sąlygas aplinkos būklės stebėjimui ir monitoringui.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

22 straipsnis. Žemės gelmių apsauga ir naudojimas saugomose teritorijose ir vandenviečių sanitarinėse apsaugos zonose

1. Saugomose teritorijose turi būti užtikrinta žemės gelmių ir jų vertingųjų savybių apsauga, o žemės gelmių naudojimo apribojimai nustatomi saugomų teritorijų nuostatuose ir kituose teisės aktuose.

2. Draudžiama atlikti išsklaidytųjų angliavandenių tyrimą ir (arba) naudojimą naudojant hidraulinį ardymą saugomose teritorijose, vandenviečių sanitarinėse apsaugos zonose, įrenginių, skirtų geriamajam vandeniui vartotojams ruošti, taip pat vartotojų apsirūpinimo geriamuoju vandeniu sistemų (gręžinių, šulinių, vandens ėmimo kolonėlių) zonoje.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

ŠEŠTASIS SKIRSNIS DUOMENYS APIE ŽEMĖS GELMES

23 straipsnis. Privalomas duomenų apie žemės gelmes teikimas

Juridiniai ir fiziniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, privalo nemokamai teikti Lietuvos geologijos tarnybai jos nustatyta tvarka duomenis apie žemės gelmes, gautus jų atliekamų žemės gelmių tyrimų ir jų išteklių naudojimo metu, išskyrus ne valstybės lėšomis atliktų netiesioginių tyrimų duomenis.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, *Žin.*, 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

24 straipsnis. Valstybinė geologinės informacijos sistema

1. Valstybinę geologinės informacijos sistemą kuria, saugo ir valdo Lietuvos geologijos tarnyba. Joje sukaupti duomenys apie žemės gelmes yra valstybės nuosavybė ir sudaro bendrą valstybinę geologinės informacijos sistemą, kurios atskiros dalys gali būti ir kitų valstybinių informacijos sistemų sudėtinės dalys.

2. Duomenys apie žemės gelmių išteklius, ertmes, gręžinius ir tyrimus registruojami Žemės gelmių registre. Šis registras steigiamas Vyriausybės nutarimu ir yra valstybinės geologinės informacijos sistemos sudedamoji dalis.

25 straipsnis. Duomenų apie žemės gelmes naudojimas

1. Valstybinės geologinės informacijos sistemos duomenys apie žemės gelmes (toliau – duomenys) turi būti prieinami Lietuvos Respublikos juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, išskyrus apribojimus, nustatytus šio straipsnio 4 ir 5 dalyse. Valstybinės geologinės informacijos sistemos naudojimo tvarką nustato Vyriausybės įgaliota institucija.

2. Juridiniai ir fiziniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, negali pardavinėti duomenų, gautų iš valstybinės geologinės informacijos sistemos.

3. Juridiniai ir fiziniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, laisvai naudojami už savo lėšas gautais duomenimis, išskyrus apribojimus, numatytus kituose įstatymuose ir šiame skirsnyje.

4. Valstybinei geologinės informacijos sistemai pateiktų duomenų, kurie gauti juridinių ir fizinių asmenų bei šių asmenų grupių, veikiančių pagal jungtinės veiklos sutartis, lėšomis, naudojimas gali būti apribotas, jeigu raštišku prašymu to pageidauja juos pateikę asmenys. Tuo atveju valstybinę geologinės informacijos sistemą valdanti institucija duomenis gali naudoti tik tarnybinėms reikmėms (jos valstybinio reguliavimo funkcijoms atlikti), negali jų skelbti ar perduoti kitiems asmenims, išskyrus valstybės institucijas ir įstaigas, turinčias teisę jų reikalauti. Šių duomenų naudojimo apribojimo terminas negali būti ilgesnis negu penkeri metai nuo jų gavimo. Pasibaigus šiam terminui, duomenys naudojami pagal šio straipsnio 1 dalį.

5. Vyriausybė gali riboti duomenų apie žemės gelmių išteklius skelbimą, platinimą, perdavimą trečiosioms šalims ar išvežimą iš Lietuvos Respublikos, nesvarbu, kieno lėšomis ir kada jie gauti, jeigu to reikia valstybės interesams.

6. Jeigu leidimas tirti žemės gelmes ar naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmės panaikinamas 9 ir 18 straipsniuose numatytais atvejais, duomenys turi būti perduoti Lietuvos geologijos tarnybai jos nustatyta tvarka.

7. Geologinės kolekcijos, muziejų geologiniai eksponatai, gręžinių kernas ar jo mėginiai gali būti išvežti iš Lietuvos Respublikos tik gavus Lietuvos geologijos tarnybos leidimą, išduotą Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, *Žin.*, 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

SEPTINTASIS SKIRSNIS

ATSAKOMYBĖ UŽ ŽEMĖS GELMIŲ ĮSTATYMO PAŽEIDIMĄ IR

GINČŲ SPRENDIMAS

26 straipsnis. Atsakomybė už Žemės gelmių įstatymo pažeidimą

Juridiniai ir fiziniai asmenys bei šių asmenų grupės, veikiančios pagal jungtinės veiklos sutartis, pažeidusios Žemės gelmių įstatymą, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, *Žin.*, 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

27 straipsnis. Žalos atlyginimas

1. Valstybei padaryta žala, atsiradusi juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, tiriant ir naudojant žemės gelmes, kai dėl to sumažėja jų ištekliai ar pablogėja jų naudojimo sąlygos, pasikeičia jų vertingosios savybės arba kiti aplinkos elementai, ir žala, padaryta aplinkai ar gyventojų sveikatai, turi būti atlyginta.

2. Bylose dėl žalos atlyginimo valstybei atstovauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija pagal savo kompetenciją:

- 1) kai žala padaryta aplinkai ir gamtos ištekliams;
- 2) kai žala ar nuostoliai padaryti dėl žemės gelmių tyrimo ir duomenų apie žemės gelmes pateikimo ar naudojimo tvarkos pažeidimo ir kitais atvejais.

3. Juridiniams ir fiziniams asmenims ar jų turtui padaryta žala, atsiradusi juridiniams ir fiziniams asmenims bei šių asmenų grupėms, veikiančioms pagal jungtinės veiklos sutartis, tiriant ir naudojant žemės gelmes, atlyginama Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, *Žin.*, 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, *Žin.*, 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

28 straipsnis. Ginčų sprendimas

Ginčus dėl žemės gelmių naudojimo ir apsaugos sprendžia teismai.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS

TARPTAUTINIAI SANTYKIAI

29 straipsnis. Poveikis kitų valstybių aplinkai

1. Žemės gelmių naudojimas Lietuvos Respublikoje turi būti organizuojamas taip, kad nedarytų neigiamo poveikio ar žalos kitų valstybių aplinkai, jų žemės gelmių būklei bei gyventojams.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija atstovauja Lietuvos Respublikai, jeigu naudojant žemės gelmes Lietuvos Respublikoje padaryta žala kitoms valstybėms.

30 straipsnis. Tarptautinis bendradarbiavimas

Lietuvos Respublikos Vyriausybė siekia, kad žemės gelmių naudojimas ir kita ūkinė veikla kaimyninėse valstybėse neturėtų neigiamos įtakos Lietuvos Respublikos aplinkai, žemės gelmių vertingosioms savybėms ir ištekliams, nedarytų žalos gyventojams. To siekiama sudarant tarptautines sutartis dėl ūkinės veiklos ir žemės gelmių naudojimo reguliavimo pasienio teritorijose, keičiantis duomenimis apie žemės gelmių būklę, skatinant bendradarbiavimą tiriant žemės gelmes bei kitais tarptautine teise pagrįstais būdais.

31 straipsnis. Tarptautinės sutartys

Jei Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse nustatyti kitokie reikalavimai negu išdėstyti šiame įstatyme, taikomi šių tarptautinių sutarčių reikalavimai.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

Lietuvos Respublikos
žemės gelmių įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMAS EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAS

1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/22/EB dėl leidimų žvalgyti, tirti ir išgauti angliavandenilius išdavimo ir naudojimo sąlygų.

Įstatymas papildytas priedu:

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, Žin., 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [VIII-321](#), 97.06.26, Žin., 1997, Nr.66-1600 (97.07.11)

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS GELMIŲ ĮSTATYMO 4, 6, 8, 14, 15 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

2.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [VIII-573](#), 97.12.09, Žin., 1997, Nr.117-3012 (97.12.24)

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS GELMIŲ ĮSTATYMO 4, 5, 14, 15, 18, 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO ĮSTATYMAS

3.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-243](#), 2001 04 10, Žin., 2001, Nr. 35-1164 (2001 04 25)

ŽEMĖS GELMIŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Nauja įstatymo redakcija

4.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-2516](#), 2004-11-02, Žin., 2004, Nr. 167-6097 (2004-11-17)

ŽEMĖS GELMIŲ ĮSTATYMO 1, 2, 6, 8, 12, 13, 14, 15, 18, 23, 25, 26 IR 27 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO BEI ĮSTATYMO PAPILDYMO PRIEDU ĮSTATYMAS

5.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XI-972](#), 2010-06-30, Žin., 2010, Nr. 86-4526 (2010-07-20)

ŽEMĖS GELMIŲ ĮSTATYMO 5 IR 14 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

6.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-352](#), 2013-05-30, Žin., 2013, Nr. 64-3176 (2013-06-18)

ŽEMĖS GELMIŲ ĮSTATYMO 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 27 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR PAPILDYMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 6(1) STRAIPSNIU ĮSTATYMAS

Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2013 m. liepos 1 d.

7.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-410](#), 2013-06-27, Žin., 2013, Nr. 76-3827 (2013-07-16)

ŽEMĖS GELMIŲ ĮSTATYMO 3, 14, 16, 18 IR 20 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMAS

Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 4 dalį, įsigalioja 2014 m. sausio 1 d.

Iki šio įstatymo įsigaliojimo parengti ir patvirtinti žemės gelmių išteklių arba ertmių naudojimo projektai suteikia teisę naudoti žemės gelmių išteklius ir ertmes pagal žemės gelmių išteklių arba ertmių naudojimo projekte numatytus sprendinius.

Iki šio įstatymo įsigaliojimo pradėti rengti detalieji planai naudingųjų iškasenų teritorijoms, dėl kurių rengimo kreiptasi planavimo sąlygoms išduoti, gali būti baigiami rengti, derinami, tikrinami ir tvirtinami pagal iki šio įstatymo įsigaliojimo galiojusį teritorijų planavimo teisinį reglamentavimą.

*** Pabaiga ***

Redagavo Aušrinė Trapinskienė (2013-07-19)

ausrine.trapinskiene@lrs.lt